

שפוט השופטים

2488 (-1273)	בני ישראל עוברים את הירדן לארץ ישראל
2516 (-1245)	פיטרת יהושע
2533 (-1228)	עתניאל בן קנז
2573 (-1188)	אהוד בן גרא
2654 (-1107)	שמגר בן ענת
2654 (-1107)	דבורה אשת לפידות
2694 (-1067)	גדעון
2734 (-1027)	אבימלך בן גדעון
2737 (-1024)	תולע בן פועה
2758 (-1003)	יאיר הגלעדי
2779 (-982)	יפתח הגלעדי
2785 (-976)	אבצן מבית לחם
2792 (-969)	אילון הזבולני
2802 (-959)	עבדון בן הלל
2810 (-951)	שמשון

ספר שופטים – פרק א

סיכום הפרק

1. בני יהודה נלחמים בכנעני, כובשים את ירושלים וחברון, והורגים את אדוני בזק, ואת ששי, אחימן ותלמי.
2. עתניאל בן קנז כובש את קרית ספר ומקבל את עכסה בת כלב לאשה.
3. יהודה עוזר לשמעון לכבוש את צפת, ואח"כ כובש ערי הפלישתים ואת יושבי ההר, אבל לא הצליח לכבוש את יושבי העמק.
4. בני בנימין לא הצליחו לגרש את היבוסי מירושלים.
5. בני יוסף כבשו את בית אל.
6. כמה מהשבטים לא הצליחו לגרש את הכנענים מחלקם.

דברי הנביא

כג וַיִּתְּרוּ בֵּית יוֹסֵף בְּבֵית אֵל וְשֵׁם הָעִיר לְפָנָיִם לְזֶה:

כד וַיֵּרְאוּ הַשְּׂמֹרִים אִישׁ יוֹצֵא מִן־הָעִיר וַיֹּאמְרוּ לוֹ הֲרֵאֲנוּ נָא אֶת־מְבוֹא הָעִיר וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד: כה וַיֵּרְאוּ אֶת־מְבוֹא הָעִיר וַיָּבֹאוּ אֶת־הָעִיר לְפִי־חָרֵב וְאֶת־הָאִישׁ וְאֶת־כָּל־מִשְׁפַּחְתּוֹ שָׁלְחוּ: כו וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ אַרְץ הַחֲתִים וַיָּבֹן עִיר וַיִּקְרָא שְׁמָהּ לְזֶה הַיּוֹם הַזֶּה:

דברי חז"ל

ת"ר וכל זקני העיר ההיא הקרובים אל החלל ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה... ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו (דברים כא) וכי על לבנו עלתה שב"ד שופכין דמים? אלא לא בא לדינו ופטרנוהו בלא מזונות ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לוויה.

תניא היה ר"מ אומר כופין ללויה ששכר הלויה אין לה שיעור שנאמר ויראו השומרים איש יוצא מן העיר וכו' וכתוב ויראם את מבוא העיר, ומה חסד עשו עמו? שכל אותה העיר הרגו לפי חרב ואותו האיש ומשפחתו שלחו.

וילך האיש ארץ החתים ויבן עיר ויקרא שמה לזו, תניא היא לזו שצובעין בה תכלת היא לזו שבא סנחריב ולא בלבלה נבוכדנצר ולא החריבה ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה אלא זקנים שבה בזמן שדעתן קצה עליהן יוצאין חוץ לחומה והן מתים. והלא דברים ק"ו ומה כנעני זה שלא דיבר בפיו ולא הלך ברגליו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות מי שעושה לוויה ברגליו על אחת כמה וכמה, במה הראה להם? חזקיה אמר בפיו עקם להם ר' יוחנן אמר באצבעו הראה להם. (סוטה מו:)

ספר שופטים – פרק ב

סיכום הפרק

1. הנביא מוכיח את העם על שלא גרשו את כל הגוים מהארץ, ומודיע להם שגוים אלו יהיו להם למוקש.
2. בני ישראל שמרו מצות ה' בימי יהושע, אך אחרי מותו סרו מדרך ה', וה' מסרם בידי אויביהם.
3. ה' הקים שופטים כדי להחזיר את העם לדרך ה' ולהושיעם מאויביהם.
4. גם לשופטים לא שמעו, ואחרי מתת השופט חזרו לדרכם הרעה.
5. גוים אלו נשארו בארץ כדי לנסות את ישראל האם ישמרו את דברי ה' אם לא.

דברי הנביא

א ויעל מלאך-י-ה' הנה מן-הגלגל אל-הבכים ויאמר אעלה אתכם ממצרים ואביא אתכם אל-הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם ואמר לא-אפר בריתי אתכם לעולם:
 ב ואתם לא-תכרתו ברית לישבי הארץ הזאת מזבחותיהם תתצון ולא-שמעתם בקולי מה-זאת עשיתם:
 ג וגם אמרתי לא-אגרש אותם מפניכם והיו לכם לצדיים ואלהיהם יהיו לכם למוקש:

דברי חז"ל

נמשלו הנביאים כמלאכים שכן הוא אומר במשה (במדבר כ) וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים והלא משה היה אלא מכאן שנמשלו הנביאים כמלאכים וכן הוא אומר ויעל מלאך ה' מן הגלגל אל הבוכים ויאמר אעלה אתכם ממצרים והלא פנחס היה אלא מיכן שנקראו הנביאים מלאכים (במד"ר טז)

בא וראה מה בין ראשונים לאחרונים שהראשונים היו מתנסיין ע"י הקב"ה שנאמר והאלקים נסה את אברהם (וירא כב), וכן אתה מוצא בדור המדבר למען ענותך לנסותך לדעת וגו' (דברים ח) אבל לאחרונים נתנסו על ידי אומות העולם שנאמר ואלה הגוים אשר הניח ה' לנסות בס את ישראל (תנחומא וירא כא)

ספר שופטים – פרק ג

סיכום הפרק

1. בני ישראל יושבים בקרב הגוים שלא כבשו, מתחתנים עמם ועובדים את אלהיהם.
2. ה' שולח את כושן רשעתים מלך ארם נהרים לשעבד את ישראל.
3. בני חוזרים בתשובה, וה' שולח את עתניאל בן קנז שמושיעו, והארץ שקטה לארבעים שנה.
4. אחרי מיתת עתניאל בני חוזרים לחטוא, וה' שולח את עגלון מלך מואב שמשעבד אותם.
5. בני צועקים לה', וה' שולח את אהוד בן גרא להושיעם.
6. אהוד הורג את עגלון, וגם הורג את חילי מואב שנמצאו בארץ ישראל.
7. אחרי אהוד ישראל שפט שמגר בן ענת שהכה את הפלשתים.

דברי הנביא

טו וַיִּזְעַקוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּקְרָא יְהוָה לְהֵם מוֹשִׁיעַ אֶת־אֱהוּד בֶּן־גֵּרָא בֶּן־הַיְמִינִי אִישׁ אֲטָר
 זֶד־יְמִינִי וַיִּשְׁלַחוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָדוֹ מִנְחָה לְעִגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב: טז וַיַּעַשׂ לוֹ אֱהוּד חֶרֶב וְלָהּ שְׁנַי פְּיֹת
 גִּמְד אֲרָפָה וַיַּחְגֵּר אוֹתָהּ מִתַּחַת לְמַדְיוֹ עַל יָהֶד יְמִינוֹ: יז וַיִּקְרַב אֶת־הַמִּנְחָה לְעִגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב
 וַעֲגִלוֹן אִישׁ בְּרִיא מְאֹד: יח וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלָה לְהַקְרִיב אֶת־הַמִּנְחָה וַיִּשְׁלַח אֶת־הָעַם נְשֵׂאֵי הַמִּנְחָה:
 יט וְהוּא שָׁב מִן־הַפְּסִילִים אֲשֶׁר אֶת־הַגְּלָגֶל וַיֹּאמֶר דְּבַר־סִתְר לִי אֵלֶיךָ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הִס וַיִּצְאוּ
 מֵעֵלְיוֹ כָּל־הָעַמְדִים עָלָיו: כ וְאֱהוּד בָּא אֵלָיו וְהוּא יָשֵׁב בְּעֵלִית הַמְּקַרָּה אֲשֶׁר־לוֹ לְבָדוֹ וַיֹּאמֶר אֱהוּד
 דְּבַר־אֶ־לְהִים לִי אֵלֶיךָ וַיִּקָּם מֵעַל הַכְּסֵא:

דברי חז"ל

ויקם מעל הכסא: והלא דברים קל וחומר ומה עגלון מלך מואב שהוא נכרי ולא ידע אלא בכינוי עמד ישראל ושם המפורש על אחת כמה וכמה (סנהדרין ט).

רות וערפה בנותיו של עגלון היו... אמר לו הקב"ה אתה עמדת מכסאך לכבודי חייך הריני מעמיד ממך בן יושב על כסא ה' שנאמר (דברי הימים א' כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך תחת

דויד אביו: (רות רבה ט:ב)

ספר שופטים – פרק ד

סיכום הפרק

1. אחרי מיתת אהוד בניי חוזרים לדרכם הרעה, וה' מוסרם ביד יבין מלך כנען ושר צבעו סיסרא.
2. דבורה הנביאה שופטת את ישראל, והיא קוראה לברק בן אבינועם לאסוף עשרת אלפים איש מבני נפתלי וזבולון, ולצאת למלחמה נגד סיסרא בנחל קישון.
3. ה' נותן מהומה בקרב האויב וסיסרא וצבא יבין עם תשע מאות רכב ברזל נופלים בידי ברק.
4. סיסרא נס לאהל יעל, ויעל הורגת אותו.

דברי הנביא

ד וּדְבֹרָה אִשָּׁה נְבִיאָה אֲשֶׁת לַפִּי־דָוִד הָיָא שְׁפֹטָה אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּעַת הַהִיא: ה' וְהָיָא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת־תְּנָמֹר דְּבוּרָה בִּין הַרְמָה וּבִין בֵּית־אֵל בְּהַר אֶפְרַיִם וַיַּעַל וַיֵּלֶךְ אֵלֶיהָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפָּט:

דברי חז"ל

והיא יושבת תחת תומר מאי שנא תחת תומר אמר ר' שמעון בן אבשלום משום יחוד, דבר אחר מה תמר זה אין לו אלא לב אחד (שרף יש לו כמו חילן אצל חין לו צענפיו אלא צגזעו על פני כל גזכיו - רש"י) אף ישראל שבאותו הדור לא היה להם אלא לב אחד לאביהן שבשמים (מגילה יד).

דברי הנביא

יח וַתֵּצֵא יַעֲלֵ לַקְרָאת סִיסְרָא וַתֹּאמֶר אֵלָיו סוּרָה אֲדֹנָי סוּרָה אֵלַי אֶל־תִּירָא וַיִּסַּר אֵלֶיהָ הָאֱהָלָה וַתַּכֶּסְהוּ בְּשִׁמְיָהּ: יט וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי־נָא מַעַט־מַיִם כִּי צָמָאתִי וַתַּפְתַּח אֶת־נְאוֹד הַחֶלֶב וַתִּשְׁקֶהוּ וַתַּכֶּסְהוּ: כ וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ עֲמִד פְּתַח הָאֱהָל וְהָיָה אִם־אִישׁ יָבֹא וּשְׂאֵלְךָ וְאָמַר הִישַׁפְּהָ אִישׁ וְאָמַרְתְּ אָיוֹן: כא וַתִּקַּח יַעֲלֵ אֲשֶׁת־חֶבֶר אֶת־יִתְד הָאֱהָל וַתִּשֶׂם אֶת־הַמַּקְבֵּת בְּיָדָהּ וַתָּבֹא אֵלָיו בַּלָּאט וַתִּתְקַע אֶת־הַיִּתְד בְּרַקְתּוֹ וַתִּצְנַח בְּאַרְצָהּ וְהוּא־נִרְדָּם וַיַּעַף וַיָּמָת:

דברי חז"ל

שלשה הם שברחו מן העבירה (גילוי עריות) ושתף הקב"ה שמו עמהם, ואלו הן יוסף ויעל ופלטי. יוסף מניין? שנאמר (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו, מהו ביהוסף? זה י-ה מעיד עליו שלא נגע באשת פוטיפר. יעל מניין? שנאמר ויצא יעל לקראת סיסרא ותכסהו בשמיכה, מהו בשמיכה? ... אמר ריש לקיש חזרנו על כל המקרא ולא מצינו כלי ששמו שמיכה, ומהו שמיכה? שְׂמִי כה, שְׂמִי מעיד עליה שלא נגע בה אותו רשע. פלטי מניין? כתוב אחד אומר (ש"א כה) ושאול נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי וכתוב אחד אומר (ש"ב ג) פלטיאל, קרי ליה פלטי וקרי ליה פלטיאל? מי נסיב פלטי ומי יהיב פלטיאל? אלא מעיד אני עליו שלא נגע באשת דוד: (ויק"ר כג ז)

ספר שופטים – פרק ה

סיכום הפרק

שירת דבורה, שכולל

- א. שירת דבורה על תשועת ה' לישראל
- ב. תיאור מתן תורה ופחד ישראל מאויביהם והתשועה
- ג. התעוררות לשבח את ה' על צדקתו בתשועת עם ישראל
- ד. שבח לנלחמים ותוכחה לאלה שנמנעו מלהלחם
- ה. כוכבי שמים ונחל קישון באו לעזרת ישראל
- ו. ברכה ליעל על מעשי גבורתה
- ז. לעג לאם סיסרא וחברותיה הממתנינים לסיסרא

דברי הנביא

א וַתָּשֶׁר דְּבוּרָה וַיִּבְרַק בֶּן־אֲבִינֶעֱם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: ב בַּפֶּרֶעַ פְּרַעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עִם בָּרְכוּ
י-הוָה:

דברי חז"ל

כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו שנאמר בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה', מאי טעמא בפרוע פרעות? משום דברכו ה', רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן אפ"י יש בו שמץ של ע"ז מוחלין לו כתיב הכא בפרוע פרעות וכתוב התם (שמות לב) כי פרוע הוא, אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי ג"ע שנא' (ישעיה כו) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים, אל תיקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן, מאי אמן? א"ר חנינא א-ל מלך נאמן (שבת קיט:)

דברי הנביא

א מְקוֹל מְחַצְצִים בֵּין מְשַׁאֲבִים שָׁם יִתְנוּ צְדָקוֹת י-הוָה צְדָקוֹת פְּרוֹזְנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל אֲזִי יִרְדּוּ לְשַׁעְרֵים
עם י-הוָה:

דברי חז"ל

מאי דכתיב צדקת פרזונו בישראל? צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות (פסחים פ:)

דברי הנביא

לא כִּן יִבְרָךְ וְאֵיבִיד? י-הוָה וְאֵהָבִיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בַּגְּבֻרָתוֹ וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה:

דברי חז"ל

הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו ... והאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו (יומא

כג.)

ספר שופטים – פרק ה

דברי הנביא

כ מן־שָׁמַיִם נִלְחַמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסֻלוֹתָם נִלְחַמוּ עִם־סִיסְרָא: כֹּא נָחַל קִישׁוֹן גִּרְפָּם נָחַל קְדוּמִים
נָחַל קִישׁוֹן תִּדְרֹכֵי נַפְשֵׁי עֹז:

דברי חז"ל

ר' נתן אומר ואמת ה' לעולם דגים שבים אמרוהו, כדרב הונא דאמר רב הונא ישראל שבאותו הדור
(יציאת מצרים) מקטני אמנה היו, וכדרש רבה בר מרי מאי דכתיב וימרו על ים בים סוף? מלמד
שהמרו ישראל באותה שעה ואמרו כשם שאנו עולין מצד אחד כך מצריים עולים מצד אחר! אמר לו
הקב"ה לשר של ים פלוט אותן ליבשה, אמר לפניו רבש"ע כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה וחוזר
ונוטל ממנו? אמר לו אתן לך אחד ומחצה שבהן! אמר לו רבש"ע יש עבד שתובע את רבו? אמר לו נחל
קישון יהא לי ערב, מיד פלט אותן ליבשה ובאו ישראל וראו אותן שנאמר וירא ישראל את מצרים מת
על שפת הים. מאי אחד ומחצה שבהן? דאילו בפרעה כתיב שש מאות רכב בחור ואילו בסיסרא כתיב
תשע מאות רכב ברזל. כי אתא סיסרא אתא עליהו בדקרי דפרזלא (רכב ברזל) הוציא הקב"ה עליהם
כוכבים ממסילותם דכתיב מן שמים נלחמו הכוכבים, כיון דנחיתו כוכבי שמים עליהו אקדירו הני
דקרי דפרזלא נחיתו לאקרורי למיסחי נפשייהו בנחל קישון, אמר לו הקב"ה לנחל קישון לך והשלם
ערבונך מיד גרפם נחל קישון והשליכן לים שנאמר נחל קישון גרפם נחל קדומים, מאי נחל קדומים
נחל שנעשה ערב מקדם, באותה שעה פתחו דגים של ים ואמרו ואמת ה' לעולם (פסחים קיח):

ספר שופטים – פרק ו

סיכום הפרק

1. ישראל חוטאים וניתנים ביד מדין
2. המדינים משחיתים את יבול הארץ, ובנ"י צועקים אל ה'
3. מלאך ה' מתגלה לגדעון ושולחו להכות את מדין
4. גדעון מגיש אוכל למלאך, והמלאך שורפו במגע מקלו כאות שה' שלחו
5. על פי צוואת ה', גדעון הורס את מזבח הבעל, בונה מזבח לה', ומעלה עליו זבח
6. אנשי המקום רוצים להרוג את גדעון, ואביו אומר להם שהבעל, אם באמת יש לו כח, יהרגו בעצמו
7. כל מדין, עמלק ובני קדם נאספים למלחמה בעמק יזרעאל
8. גדעון אוסף את העם למלחמה, מבקש ומקבל פעמיים אות מאת ה'

דברי הנביא

יג וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי גִדְעוֹן בֶּן אֲדָנִי וַיֵּשׁ יְ-הוָה עִמָּנוּ וְלָמָּה מִצַּאתָנוּ כָּל-זֹאת וְאֵיךָ כָּל-נַפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר סָפְרוּ-לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ לֵאמֹר הֲלֹא מִמִּצְרַיִם הֶעֱלֵנוּ יְ-הוָה וְעַתָּה נִטְשָׁנוּ יְ-הוָה וַיִּתְּנֵנוּ בְּכַף-מִדְּיָן: יד וַיִּפֹּן אֱלֹהֵי יְ-הוָה וַיֹּאמֶר לָךְ בְּכַחַךְ זֶה וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת-יִשְׂרָאֵל מִכַּף מִדְּיָן הֲלֹא שְׁלַחְתִּיךָ:

דברי חז"ל

ליל פסח היה אותו הלילה שנאמר איה כל נפלאותיו, היכן הם הפלאים שעשה האלקים לאבותינו בלילה הזה... אמר לו הקב"ה יש בך כח ללמד סנגוריא על ישראל, בזכותך הם נגאלים (מדרש ילמדנו)

דברי הנביא

כד וַיִּבֹן שָׁם גִדְעוֹן מִזְבֵּחַ לַיְ-הוָה וַיִּקְרָא-לוֹ יְ-הוָה שְׁלוֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה עוֹדָנוּ בְּעַפְרַת אַבִּי הַעֲזָרִי: כה וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ יְ-הוָה קַח אֶת-פֶּרֶה-הַשּׁוֹר אֲשֶׁר לְאַבְיָד וּפְרֵי הַשָּׁנִי שִׁבְעַ שָׁנִים וְהַרְסֵתָ אֶת-מִזְבַּח הַבַּעַל אֲשֶׁר לְאַבְיָד וְאֶת-הָאִשְׁרָה אֲשֶׁר-עָלָיו תִּכְרֹת: כו וּבְלֵיל מִזְבַּח לַיְ-הוָה אֶ-לֶהֱיִיךָ עַל רֹאשׁ הַמַּעֲזֵז הַזֶּה בַּמַּעַרְכָּה וְלִקְחֵתָ אֶת-הַפֶּרֶה הַשָּׁנִי וְהַעֲלִיתָ עוֹלָה בְּעֵצֵי הָאִשְׁרָה אֲשֶׁר תִּכְרֹת:

דברי חז"ל

אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ משום שנאמר ויקרא לו ה' שלום (שבת 9)

שמנה דברים התירו באותו לילה חוץ ולילה וזרות וכלי אשירה ואבני מזבח ועצי אשירה ומוקצה

ספר שופטים – פרק ז

סיכום הפרק

1. גדעון מחזיר הביתה כל המפחד וכל שכרע על ברכיו לשתות, יותר משלשים ושתיים אלף חיילים, ורק נשארם שלש מאות איתו
2. ה' שולח את גדעון לשמוע חלום שחלם חיל מדין, ופתרונו שגדעון יכבוש את מדין
3. גדעון וחיליו, עם לפידים ושופרות בידיהם, תוקפים את מחנה מדין
4. קול השופר ואש הלפידים גורם מהומה בקרב המחנה והאויב נסים והורגים א' את השני
5. גדעון קורא לכל איש ישראל ללכוד את המים כדי לא לתת למדין להמלט, והורגים שני שרי מדין

דברי הנביא

ב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גַּדְעוֹן רֹב הָעָם אֲשֶׁר אִתְּךָ מִתַּתִּי אֶת־מִדְיָן בְּיָדָם פְּו־יִתְּפָאֵר עָלַי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יְדִי הוֹשִׁיעָה לִּי: ג וְעַתָּה קְרָא נָא בְּאָזְנֵי הָעָם לֵאמֹר מִי־יָרָא וַחֲרָד יֵשֵׁב וַיִּצְפֹּר מִתֵּר הַגִּלְעָד וַיֵּשֶׁב מִן־הָעָם עֹשְׂרִים וּשְׁלֹשִׁים אֲלָף וַעֲשָׂרֵת אֲלָפִים נִשְׁאָרוּ:

דברי חז"ל

ויאפור: ישכימו בצוקר, למען לא יראו אדם שצוצם ולא יכלימום (מלודת דוד)
הירא ודרך הלבב. ר' יוסי הגלילי אומר הירא מעצירות שזידו ולכך תלתה לו תורה לחזור על צית וכרם ואשה לכסות על החוזרים ששזיל עצירות שזידם שלא יזינו שהם צעלי עצירה וכרוואכו חוזר אומר שמא צנה צית או נטע כרם או ארש אשה: (רש"י דצרים כ:ח)

דברים פרק כ

ב וְהָיָה בְּקִרְבְּכֶם אֶל־הַמִּלְחָמָה וּנְגַשׁ תִּפְתָּח וּדְבַר אֶל־הָעָם: ג וְאָמַר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קִרְבִּים תַּיִם לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֵיכֶם אֶל־יָרֵךְ לְבַבְכֶם אֶל־תִּירָאוּ וְאֶל־תִּחַפְּזוּ וְאֶל־תַּעֲרֹצוּ מִפְּנֵיהֶם: ד בִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם תִּהְיֶה עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם־אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם: ה וּדְבַר הַשְּׂטָרִים אֶל־הָעָם לֵאמֹר מִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בַּיִת־חֲדָשׁ וְלֹא חָנְכוֹ יֵלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּנִימוֹת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִחַנְכֶנּוּ: ו וּמִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כָּרֶם וְלֹא חָלְלוֹ יֵלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּנִימוֹת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִחַלְלֶנּוּ: ז וּמִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרְשׁ אִשָּׁה וְלֹא לָקַחָהּ יֵלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּנִימוֹת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִקַּחנָה: ח וַיִּסְפוּ הַשְּׂטָרִים לְדַבַּר אֶל־הָעָם וַאֲמָרוּ מִי־הָאִישׁ תִּירָא וַיֵּלֶךְ הַלֵּבָב יֵלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יָמַס אֶת־לֵבָב אַחֲזִי בְּלִבְבוֹ:

ספר שופטים - פרק ה

סיכום הפרק

1. אנשי אפרים מתלוננים לגדעון על שלא צרפם למלחמה, וגדעון מפייסם
2. גדעון מבקש מאנשי סוכות ומאנשי פנואל לחם לחיליו, הם מסרבים לתת לו, והוא מבטיח להעניש אותם
3. גדעון תוקף מחנה זנב וצלמנע וחמש עשרה אלף חיליו, הנותרים ממאה ועשרים אלף שכבר נהרגו, ומחריב את כולם
4. בחזרתו מן המלחמה, גדעון מעניש אנשי סוכות ופנואל כמו שהבטיח, וגם הורג את זבח וצלמונע
5. בני ישראל מבקשים מגדעון למשול עליהם, והוא משיב להם שה' ימשול עליהם
6. גדעון מבקש שיתנו לו כל נזמי הזהב שלקחו ממדין, ועושה מהם צורת אפוד ומציגה באופרה, ונהפך להיות כע"ז, ובגלל זה נענשו בניו
7. אחרי מיתת גדעון, בנ"י חוזרים לעבוד ע"ז, וכן שוכחים הטובות שעשה להם גדעון

דברי הנביא

לג ויהי כאשר מת גדעון וישבו בני ישראל ויזנו אחרי הבעלים וישעמו להם בעל ברית לאלהים: לד ולא זכרו בני ישראל את י-הוה א-להיהם המציל אותם מיד כל-איביהם מסביב: לה ולא-עשו חסד עם-בית ירבעל גדעון ככל-הטובה אשר עשה עם-ישראל:

דברי חז"ל

ולא זכרו בנ"י את ה': למה? שלא עשו חסד עם בית ירובעל. הוא אילו עשו חסד עם בית ירובעל זכרו את ה', הוא כל מי שעושה חסד כאילו מודה בכל הניסים שעשה הקב"ה מיום שיצאו ישראל ממצרים, וכל מי שאינו עושה חסד כאילו כופר (ילקוט שמעוני סימן סד)

פרשת ציצית מפני מה קבעוה? א"ר יהודה בר חביבא מפני שיש בה חמשה דברים, מצות ציצית, יציאת מצרים, עול מצות, ודעת מינים (כופרים בה'), הרהור עבירה (גילוי עריות), והרהור ע"ז - בשלמא הני תלת מפרשן, עול מצות דכתיב וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה', ציצית דכתיב ועשו להם ציצית וגו', יציאת מצרים דכתיב אשר הוצאתי וגו', אלא דעת מינים הרהור עבירה והרהור ע"ז מנלן? דתניא אחרי לבבכם זו מינות וכן הוא אומר אמר נבל בלבו אין אלהים, אחרי עיניכם זה הרהור עבירה שנאמר ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני, אתם זונים זה הרהור ע"ז וכן הוא אומר ויזנו אחרי הבעלים: (ברכות יב:)

ספר שופטים – פרק ט

סיכום הפרק

1. אבימלך, בנו של גדעון ואחד מפילגשיו משכם, משכנע את קרוביו אנשי שכם, להמליך אותו.
2. אבימלך שוכר אנשים רשעים וביחד הורגים את כל שבעים בני גדעון, ורק יותם נמלט.
3. יותם מדבר משל העצים אל אנשי שכם, ואומר להם שהם ואבימלך יענשו.
4. כעונש מאת ה', אנשי שכם מתחילים למרוד באבימלך.
5. געל בן עבד מסית את אנשי שכם נגד אבימלך ונגד זבול שר העיר.
6. אבימלך לוחם נגד אנשי שכם ומחריב את העיר, וגם נגד אנשי מגדל שכם והורג אותם.
7. כשניגש אבימלך לשרוף את המגדל אשר בתבץ, נזרקת עליו פלח רכב מידי אשה א', והורגו.

דברי הנביא

ד וַיִּתְּנוּ-לוֹ שְׁבַעִים פְּסָף מִבַּיִת בְּעַל בְּרִית וַיִּשְׁפֹּר בָּהֶם אֲבִימֶלֶךְ אַנְשֵׁים רִיקִים וַיִּפְחֲזִים וַיִּלְכוּ אַחֲרָיו: ה וַיָּבֹא בֵּית-אֲבִיו עֶפְרָתָה וַיַּהַרְג אֶת-אָחִיו בְּנֵי-יִרְבֵּעַל שְׁבַעִים אִישׁ עַל-אֲבֹן אַחַת וַיּוֹתֵר יוֹתָם בֶּן-יִרְבֵּעַל הַקָּטָן כִּי נִחַא:

דברי חז"ל

זהו שאמר הכתוב (משלי כ:י) טוב שכן קרוב מאח רחוק טוב היה אבימלך מלך פלשתים שהרבה כבוד לאברהם שנאמר (בראשית כ:טו) הנה ארצי לפניך, מאבימלך בן ירובעל שהרג את אחיו, אמר לו הקב"ה לאבימלך רשע אתה הרגת שבעים איש על אבן אחת אף אתה ותשלך אשה אחת פלח רכב. ושלמה אמר (משלי כ:כז) כורה שחת בה יפול וגלל אבן אליו תשוב.

דברי הנביא

יב וַיֹּאמְרוּ הָעַצִּים לְגִפְּו לְכִי-אֶת מְלִכִי עֲלֵינוּ: יג וַתֹּאמֶר לָהֶם הַגִּפְּו הַחֲדִלְתִּי אֶת-תִּירוּשֵׁי הַמְּשַׁמַּח אֶל-לֵהִים וְאֲנָשִׁים וְהִלְכֹתִי לְנוֹעַ עַל-הָעַצִּים: יד וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעַצִּים אֶל-הָאֱטָד לֵךְ אִתָּה מֶלֶךְ-עֲלֵינוּ: טו וַיֹּאמֶר הָאֱטָד אֶל-הָעַצִּים אִם בְּאַמַּת אַתֶּם מְשָׁחִים אֵתִי לְמֶלֶךְ עֲלֵיכֶם בְּאוֹ חֲסוּ בְּצַלִּי וְאִם-אֵין תִּצָּא אִשׁ מִן-הָאֱטָד וְתֹאכַל אֶת-אַרְצִי הַלְבָּנוֹן:

דברי חז"ל

המשמח אלקים ואנשים: מכאן סמכו רז"ל שאין אומרים שירה אלא על היין (שאין אומרים כלוים שיר של קרצן צמקדש חלא על היין כשמנסכין נסכי מזבח - רש"י) שנאמר המשמח אלקים (ברכות לה.) ויונתן תרגם דמיניה מנסכין קדם ה' וביה חדן רברבן (שממנו מנסכין קודם ה', ובו שמחים אנשים חשובים) הרחיק יונתן ע"ה השמחה מהבורא יתעלה כמו שהרחיק כל שאר התארים ממנו כי אין לפניו לא שמחה ולא עצבון ומה שנאמר בו מהם על דרך משל כי דברה תורה כלשון בני אדם... ומה שתרגם אנשים רברביא ר"ל כי היין משמח האנשים הגדולים והחכמים ותיטיב דעתם בו כמו שאמרו רז"ל חמרא וריחני פקחין אבל האנשים הפחותים ישתכרו בו ותשתבש דעתם בו (רד"ק)

ספר שופטים – פרק י

סיכום הפרק

1. תולע בן פועה שופט ל23 שנה
2. יאיר בן הגלעדי שופט ל22 שנה
3. בנ"י ממשיכים לעבוד ע"ז, וה' נותנם ביד פלישתים וביד בני עמון
4. בנ"י צועקים אל ה', וחוזרים בתשובה
5. בני עמון נאספים בגלעד למלחמה, ובנ"י חונים במצפה ומבקשים מנהיג

דברי הנביא

וַיִּסְפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְ-הוָה וַיַּעֲבְדוּ אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הַעֲשָׁתְרוֹת וְאֶת־אֱלֹהֵי אַרָם וְאֶת־אֱלֹהֵי צִידוֹן וְאֶת־אֱלֹהֵי מוֹאָב וְאֶת־אֱלֹהֵי בְנֵי־עַמּוֹן וְאֶת־אֱלֹהֵי פְלִשְׁתִּים וַיַּעֲזְבוּ אֶת־יְ-הוָה וְלֹא עָבְדוּהוּ: ז וַיִּחַר־אַף יְ-הוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּמְכַּרְם בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד בְּנֵי עַמּוֹן: ח וַיִּרְעָצוּ וַיִּרְצְצוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁנָה הַהִיא שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה אֶת־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּגִלְעָד:

דברי חז"ל

ויעזבו את ה' ולא עבדוהו: ממשמע שנאמר ויעזבו את ה' איני יודע שלא עבדוהו? ומה ת"ל ולא עבדוהו? א"ר אלעזר אמר הקב"ה אפילו כתורמוס הזה (מין קטנית עגול... וכו' מר מאוד עד ששולקין אותו שצט פעמים ונטשה מתוק וטוב - רש"י) ששולקין אותו שבע פעמים ואוכלין אותו בקנוח סעודה לא עשאוני בני. (...דכתיבי שצט ע"ז צהאי קרא ולצסוף ויעזבו את ה', התורמוס הזה לאחר שכטריח את צעליו שצט פעמים הוא חוזר למוטצ וכן כטריחו את צוראן להציא עליהן פורעניות ולהכעיסו שצצת אלה ולא חזרו צכן - רש"י). תנא משמיה דרבי מאיר מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין. תנא דבי ר' ישמעאל מימינו אש דת למו (דברים לג:ב)... דתיהם של אלו אש שאלמלא לא נתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם והיינו דאמר ר"ש בן לקיש ג' עזין הן ישראל באומות כלב בחיות תרנגול בעופות. (ביצה כה).

ספר שופטים – פרק יא

סיכום הפרק

1. יפתח הגלעדי גורש מביתו על ידי אחיו, בהיותו מאמא אחרת, ומחזירים אותו להלחם נגד בני עמון
2. גלעד מסכים לחזור עת תנאי שהוא יהיה מנהיגם
3. יפתח מנסה לשכנע את מלך בני עמון לא להלחם, בטענה שכל מה שישראל לקח מארצם היה תוצאה מהלחמה נגד סיחון מלך האמורי שתקף את בני"י בהעלותם ממצרים
4. יפתח נודר שאם יצליח במלחמה יקריב לקרבן את שיוצא מפתח ביתו ראשונה
5. כשחוזר מנצחונו במלחמה יוצא ביתו מביתו לקראתו
6. אחרי חודשיים, מקיימת בת יפתח את נדר אביה ונשערה מבודדת מבני אדם

דברי הנביא

ל ויִדָּר יִפְתָּח נֹדֵר לִי-הַזֶּה וַיֹּאמֶר אִם-נִתְּוֹן תִּתְּנֶנּוּ אֶת-בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי: לֹא וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְּלַתִּי בֵּיתִי לְקִרְאֹתִי בְּשׂוֹבֵי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה לִי-הַזֶּה וְהֵעֲלִיתֶהוּ עֹלָה: לֵב וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל-בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֵם בָּם וַיִּתְּנֶם? -הַזֶּה בְּיָדוֹ: לֵג וַיִּפֶּם מֵעֲרוֹזֵר וְעַד-בּוֹאֶדָּ מַלְּיֹת עֶשְׂרִים עֵיר וְעַד אֲבֵל פְּרָמִים מִכָּה גְדוֹלָה מְאֹד וַיִּכְנַעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: לֵד וַיָּבֵא יִפְתָּח הַמִּצְפָּה אֶל-בֵּיתוֹ וְהָיָה בְּתוֹ יֵצֵאת לְקִרְאֹתוֹ בְּתַפִּים וּבְמַחְלוֹת וְרַק תִּיָּא יַחֲזִיחַ אֵין-לוֹ מִמֶּנּוּ בֶן אוֹ-בֵת: לֵה וַיְהִי כִרְאוֹתוֹ אוֹתָהּ וַיִּקְרַע אֶת-בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר אַהֲהָ בְּתִלִּי הַכְּרַע הַכְּרַעַתְנִי וְאֵת הַיִּתְּ בַּעֲכָרִי וְאֶנְכִי פְּצִיתִי-פִּי אֶל-יְ-הַזֶּה וְלֹא אוֹכֵל לְשׁוֹב:

דברי חז"ל

שלשה שאלו שלא כהוגן, לשנים השיבוהו כהוגן לאחד השיבוהו שלא כהוגן, ואלו הן: אליעזר עבד אברהם ושאל בן קיש ויפתח הגלעדי. אליעזר עבד אברהם דכתיב (בראשית כד:יד) והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך וגו' יכול אפי' חיגרת אפי' סומא, השיבו כהוגן ונזדמנה לו רבקה. שאל בן קיש דכתיב (ש"א יז:כה) והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך עושר גדול ואת בתו יתן לו יכול אפי' עבד אפילו ממזר השיבו כהוגן ונזדמן לו דוד. יפתח הגלעדי דכתיב והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי וגו' יכול אפילו דבר טמא השיבו שלא כהוגן נזדמנה לו בתו, והיינו דקאמר להו נביא לישראל (ירמיה ח:כב) הצרי אין בגלעד אם רופא אין שם. וכתיב (שם י:לא) אשר לא צויתי ולא דברתי על לבי, אשר

ספר שופטים – פרק יא דף 2

לא צויתי זה בנו של מישע מלך מואב שנאמר (מ"ב ג:כז) ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ויעלהו עולה, ולא דברתי זה יפתח, ולא עלתה על לבי זה יצחק בן אברהם. אמר רבי ברכיה אף כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן והקדוש ברוך הוא השיבה כהוגן, שנא' (הושע ו:ג) ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו ויבוא כגשם לנו אמר לה הקב"ה בתי את שואלת דבר שפעמים מתבקש ופעמים אינו מתבקש אבל אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם שנאמר (שם יד:ו) אהיה כטל לישראל (תענית ד.).

הצרי אין בגלעד אם רופא אין שם: ולא היה שם פנחס שיתיר לו את נדרו? אלא פנחס אמר הוא צריך לי ואני אלך אצלו? יפתח אמר אני ראש קציני ישראל ואני אלך אצלו? בין דין לדין אבדה הנערה...
ושניהם נענשו בדמיה יפתח מת בנשילת אברים... פנחס נטלה הימנו רוח הקדש (ילקוט שמעוני סי' סח)

ספר שופטים – פרק יב

סיכום הפרק

1. אנשי אפרים מתלוננים ליפתח על שלא צירפם למלחמה, ורוצים להרוג את יפתח
2. יפתח ואנשי גלעד לוחמים נגד אפרים והורגים ארבעים ושנים אלף
3. יפתח שופט ל-6 שנים, ואחריו אבצן (7), ואחריו אילון הזבולי (10), ואחריו עבדון בן הלל (8)

דברי הנביא

ח וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת-יִשְׂרָאֵל אַבְצָן מִבֵּית לָחֶם: ט וַיְהִי-לּוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים וְשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת שֶׁלַח הַחוּצָה וְשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת הֵבִיא לְבָנָיו מִן-הַחוּץ וַיִּשְׁפֹּט אֶת-יִשְׂרָאֵל שֶׁבַע שָׁנִים: י וַיָּמָת אַבְצָן וַיִּקְבַּר בְּבֵית לָחֶם:

דברי חז"ל

וא"ר יצחק אותו היום שבאת רות המואביה לארץ ישראל מתה אשתו של בעז (ולאשמועינן אתא שֶׁקֶצ"ה מִקְדִּים רְפוּאָה לְמַכָּה וַיֵּשׁ לוֹ לְאָדָם לְצַטּוּחַ צֶהֱקָצ"ה – רש"י), והיינו דאמרי אינשי עד דלא שכיב שיכבא קיימא מנו בייתה (קודם שימות המת עומד ומזומן כזר הממונה על ציתו ועומד במקומו – רש"י). אמר רבה בר רב הונא אמר רב אבצן זה בעז, מאי קמ"ל? כי אידך דרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא אמר רב מאה ועשרים משתאות עשה בעז לבניו שנאמר ויהי לו שלשים בנים ושלשים בנות שלח החוצה ושלשים בנות הביא לבניו מן החוץ וישפט את ישראל שבע שנים, ובכל אחת ואחת עשה שני משתאות אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו, ובכולן לא זימן את מנוח אמר כודנא עקרה במאי פרעא לי (פרדה עקרה – אין לו צנים שיזמין לו לסעודתן – רש"י), וכולן מתו בחייו, והיינו דאמרי אינשי בחיך דילדת שיתין שיתין למה לך? (צחיך דילדת שיתין. שסופן למות: למה לך. מה צלע צלדתן – רש"י) איכפל ואוליד חד דמשיתין זריז (והיינו עוצד שכוליד צועז מרות וילא ממנו דוד מלך ישראל – רש"י)

ספר שופטים – פרק יג

סיכום הפרק

1. בנ"י ממשיכים לעשות רע בעיני ה', וה' מוסרם לידי הפלישתים לארבעים שנה.
2. מלאך ה' נראה אל אשת מנוח משבט דן, מבשר לה על הולדת בן שיהיה נזיר מהבטן ויושיע את ישראל, ומזהירה מפני הדברים האסורים לנזיר.
3. המלאך חוזר שנית ע"פ בקשת מנוח, אבל מסרב לאכול מלחמו, וכן מסרב להגיד לו שמו.
4. המלאך לוקח גדי העזים שהביא מנוח ומעלהו לעולה בדרך נס, ובעלות הלהב השמימה עולה המלאך איתו.
5. מנוח חושש שימות מכיון שראה פני מלאך, ואשתו משיבה לו שזה לא הגיוני.
6. נולד לאשת מנוח בן, וקוראת שמו שמשון, ויברכו ה'.

דברי הנביא

ד וַעֲתָהּ הַשְּׁמַרִי נָא וְאַל־תִּשְׁתִּי יַיִן וְשִׁכָר וְאַל־תֹּאכְלֵ כָּל־טָמֵא׃ ה כִּי הִנְדָּה הָרָה וְיִלְדֶתָ בֶן וּמִוֹרָהּ לֹא־יַעֲלֶה עַל־רֵאשׁוֹ כִּי־נָזִיר אֶ־לֵהִים׃ הֲיִהּ הַנֶּעַר מִן־הַבֶּטֶן וְהוּא יַחֲלֵ לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃

כד וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שְׁמִשׁוֹן וַיְגַדֵּל הַנֶּעַר וַיִּבְרַכְהוּ יְ־הוָה׃ כה וַתַּחֲלֵ רוּחַ יְ־הוָה לְפַעְמוֹ בְּמַחְנֵה־דָן בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֲשֵׁתָאֵל׃

דברי חז"ל

והוא יחל להושיע את ישראל: אמר רבי חמא ברבי חנינא הוחל שבועתו של אבימלך (צטלה, לשון לא יחל דצרו (צמדצר לג:) לפי שכס עצרו על כשזועה תחילה - רש"י) דכתיב (בראשית כא:כג) אם תשקר לי ולניני ולנכדי (סוטה י).

ותחל רוח ה': א"ר חמא בר' חנינא חלתה נבואתו של יעקב אבינו דכתיב (בראשית מט:יז) יהי דן נחש עלי דרך (שם ט).

לפעמו במחנה דן: א"ר יצחק דבי רבי אמי מלמד שהיתה שכינה מקשקשת לפניו כזוג (ללותו צאשר הולך - רש"י) כתיב הכא לפעמו במחנה דן וכתוב התם פעמון ורימון (שם שם)

ויאמר מלאך ה' אל מנוח אם תעצרני לא אוכל בלחמך: אמר לו המלאך אין דרך נביאי ה' לקבל שכר על נבואתם, בנביאי שקר מהו אומר (יחזקאל יג:ט) ותחללנה אותי אל עמי בשעלי שעורים ופתותי לחם להמית וגו', אבל בנביאי אמת מהו אומר (מ"ב ה:טז) ויאמר חי ה' אשר עמדתי לפניו אם אקח (במדב"ר י)

ספר שופטים – פרק יד

סיכום הפרק

1. שמשון מבקש מאביו ומאמו לקחת אשה שבחר, מבנות הפלשתים
2. אביו ואמו מהססים, ולא יודעים שבאמת עצת ה' היא כדי למצוא סיבה שיוכל ללחום בפלשתים
3. בדרכו לתמנה שמשון הורג אריה בידיו, ובחזרתו אוכל דבש מגוית האריה
4. במשתה שבעת ימים שעשה, שמשון אומר חידה לשלשים המשתתפים, ולא מצליחים לפתור אותו
5. מאיימים על אשתו להוציא את הפתרון משמשון, והיא עושה כן
6. שמשון יורד לאשקלון והורג שם שלשים פלשתים ונותן חליפותיהם למגידי החידה
7. בכעס חוזר שמשון לבית אביו, ואשתו ניתנה לאחד מהמשתתפים במשתה

דברי הנביא

א וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן תַּמְנָתָהּ וַיֵּרָא אִשָּׁה בְּתַמְנָתָהּ מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים: ב וַיַּעַל וַיִּגְדֹּל לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וַיֹּאמֶר אִשָּׁה רְאִיתִי בְּתַמְנָתָהּ מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים וְעַתָּה קָחוּ-אוֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה: ג וַיֹּאמֶר לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ הֲאִין בְּבָלוֹת אַחִיד וּבְכָל-עַמִּי אִשָּׁה כִּי-אַתָּה הוֹלֵךְ לְקַחַת אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים הָעַרְלִים וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל-אָבִיו אוֹתָהּ קַח-לִי כִּי-הִיא יִשְׂרָה בְּעֵינַי: ד וְאָבִיו וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ כִּי מִי-הִנְהָהּ הִיא כִּי-תֵאָנֶה הוּא-מִבְּקֵשׁ מִפְּלִשְׁתִּים וּבְעַת הַהִיא פְּלִשְׁתִּים מִשְׁלִים בְּיִשְׂרָאֵל:

דברי חז"ל

וירד שמשון תמנתה וכתוב (בראשית לח:ג) הנה חמיד עולה תמנתה א"ר אלעזר שמשון שנתגנה בה כתיב ביה ירידה יהודה שנתעלה בה כתיב ביה עליה (סוטה י).

ת"ר שמשון בעיניו מרד שנאמר ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני לפיכך נקרו פלשתים את עיניו שנאמר ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו. איני והכתיב ואביו ואמו לא ידעו כי מה' הוא, כי אזל מיהא בתר ישרותיה אזל (סוטה ט:)

מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מה' אשה לאיש מן התורה דכתיב (בראשית כד:ג) ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר, מן הנביאים דכתיב ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא מן הכתובים דכתיב (משלי ט:ד) בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת (מועד קטן יח:)

ספר שופטים – פרק טו

סיכום הפרק

1. שמשון נוקם בפלישתים על שנתנו את אשתו לאיש אחר, והוא שורף, על ידי לפידים ושועלים, את שדותיהם
2. הפלישתים עצמם נוקמים באשת שמשון ובאביה
3. אנשי יהודה מוסרים את שמשון לפלישתים, אבל שמשון מוריד בקלות את החבלים שנאסר בהם, והורג אלף פלישתים בלחי של חמור
4. שמשון מבקש מה' שישלח לו מים לרוות צמאו, וה' מוציא מים מהמכתש
5. שמשון שופט את העם לעשרים שנה

דברי הנביא

ט וַיַּעַלְנוּ פְּלִשְׁתִּים וַיַּחֲנוּ בַיהוּדָה וַיִּנְטְשׂוּ בְלַחֲיוֹ י וַיֹּאמְרוּ אִישׁ יְהוּדָה לְמָה עָלִיתֶם עָלֵינוּ וַיֹּאמְרוּ לְאַסּוֹר אֶת־שִׁמְשׁוֹן עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לָנוּ: יא וַיִּרְדּוּ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ מִיְהוּדָה אֶל־סַעִיף סַלַע עֵיטֹם וַיֹּאמְרוּ לְשִׁמְשׁוֹן הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי־מְשָׁלִים בָּנוּ פְּלִשְׁתִּים וּמִה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָנוּ וַיֹּאמֶר לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ לִי בֶן עָשִׂיתִי לָהֶם: יב וַיֹּאמְרוּ לוֹ לְאַסְרֵךָ יָרְדְנוּ לְתַתְּךָ בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן הֲשָׁבְעוּ לִי פֶן־תִּפְגְּעוּן בִּי אַתֶּם: יג וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֵאמֹר לֹא כִּי־אַסּוֹר נֶאֱסַרְךָ וַיִּתְּנוּךָ בְּיָדָם וְהָמַת לֹא נִמְיַתְךָ וַיֹּאסְרוּהוּ בְּשָׁנַיִם עֶבְתַּיִם חֲדָשִׁים וַיַּעֲלוּהוּ מִן־הַסַּלַע:

דברי חז"ל

סיעות בני אדם שהיו מהלכין בדרך פגעו להן גוים ואמרו תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותו ואם לאו הרי אנו הורגים את כולכם, אפילו כולן נהרגים לא ימסרו נפש אחת מישראל, ייחדו להם אחד, כגון שבע בן בכרי (עיין שמואל ב פרק כ), ימסרו אותו ואל ייהרגו. א"ר שמעון בן לקיש והוא שיהא חייב מיתה כשבע בן בכרי, ור' יוחנן אמר אעפ"י שאינו חייב מיתה כשבע בן בכרי.

(ירושלמי תרומות פ"ח ה"ד)

ספר שופטים – פרק טז

סיכום הפרק

1. שמשון עוקר דלתות עזה ונושאים על גבו כדי להימלט מהעיר
2. שמשון אוהב את דלילה, והפלישתים מציעים לה אלף ומאה כסף כדי לגלות מקור כוחו
3. שמשון אומר לה שאפשר לאסרו בכמה מיני חבל או לחלשו באריגת שער ראשו, ודלילה בודקת כולם ואינם מועילים
4. דלילה מצערת את שמשון עד שמגלה לה שניזיר ה' הוא וכחו תלוי בשער ראשו
5. דלילה קוצצת שער שמשון כשהוא יושן, והפלישתים תופסים אותו ונוקרים את עיניו
6. הפלישתים חוגגים לאלוהיהם על תפיסת שמשון, ומביאים אותו לצחק בו
7. ה' נותן לשמשון כח, הוא מפיל את הבית ובזה הורג כשלושת אלפים איש, ונספה איתם

דברי הנביא

יח ותִּרְא דְלִילָה כִּי־הִגִּיד לָהּ אֶת־כָּל־לְבוֹ וְתִשְׁלַח וְתִקְרָא לְסַרְנֵי פְּלִשְׁתִּים לֵאמֹר עָלוּ הַפְּעַם כִּי־הִגִּיד לָהּ [לֵן] אֶת־כָּל־לְבוֹ וְעָלוּ אֵלֶיהָ סַרְנֵי פְּלִשְׁתִּים וַיַּעֲלוּ הַכֶּסֶף בְּיָדָם: יט וְתִישְׁנֶהוּ עַל־בְּרָכִיהָ וְתִקְרָא לָאִישׁ וְתִגְלַח אֶת־שֵׁבַע מַחְלָפוֹת רֵאשׁוֹ וְתַחַל לְעֵנוֹתָו וַיִּסַּר כַּחוֹ מֵעַלְיוֹ: כ וְתֵאמֶר פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן וַיִּקְחַ מִשְׁנָתוֹ וַיֵּאמֶר אֵצֶא כְּפַעַם בְּפַעַם וְאֶנְעֹר וְהוּא לֹא יָדַע כִּי יִהְיֶה סָר מֵעַלְיוֹ: כא וַיֵּאמְרוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיִּנְקְרוּ אֶת־עֵינָיו וַיִּוְרִידוּ אוֹתוֹ עֲזָתָה וַיֵּאסְרוּהוּ בַּנְּחֹשֶׁתִים וַיְהִי טוֹחוֹן בְּבֵית הָאֲסִירִים [הָאֲסוּרִים]:

דברי חז"ל

תניא רבי אומר תחילת קלקולו בעזה לפיכך לקה בעזה תחילת קלקולו בעזה דכתיב וילך שמשון עזתה וירא שם אשה זונה וגו' לפיכך לקה בעזה דכתיב ויורידו אותו עזתה והכתיב (פרק יד) וירד שמשון תמנתה תחלת קלקולו מיהא בעזה היה (דכתיב דתמנת לאו קילקול הוא כולי האי שלקח לו לאשה ולא בא עליה בזנות – רש"י) (סוטה ט:)

ותרא דלילה כי הגיד לה את כל לבו: מנא ידעה? ...אביי אמר ידעה בו באותו צדיק דלא מפיק שם שמים לבטלה כיון דאמר נזיר א-להים אני אמרה השתא ודאי קושטא קאמר (שם)

זכרני נא וחזקני נא אך הפעם הזה וכו': אמר רב אמר שמשון לפני הקב"ה רבש"ע זכור לי עשרים שנה ששפטתי את ישראל ולא אמרתי לאחד מהם העבר לי מקל ממקום למקום (שם י:)

ספר שופטים – פרק יז

סיכום הפרק

1. מיכה משיב לאמו אלף ומאה כסף שגנב ממנה
2. מהכסף עושים פסל שמניח מיכה בבית ה' אשר עשה
3. מיכה מונה אחד מבניו לכהן, וכן משלם לבן לוי להיות כהן לפסל
4. בימים אלו לא היה מנהיג לעם, אלא איש כל הישר בעיניו עשה

דברי הנביא

ה והַאִישׁ מִיכָה לוֹ בַּיִת אֱלֹהִים וַיַּעַשׂ אִפּוֹד וּתְרָפִים וַיִּמְלֵא אֶת־יָד אֶחָד מִבָּנָיו וַיְהִי־לוֹ לְכֹהֵן:
 וּבְיָמַימֵי הָהֵם אָיִן מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה: ז וַיְהִי־נֶעַר מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה מִמִּשְׁפַּחַת
 יְהוּדָה וְהוּא לְוִי וְהוּא גֵר־שָׁם: ח וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ מִהָעִיר מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה לְגוֹר בְּאֶשֶׁר יִמְצָא וַיָּבֵא
 הַרְאֲפָרַיִם עַד־בֵּית מִיכָה לַעֲשׂוֹת דָּרָכָו: ט וַיֹּאמְרוּ־לוֹ מִיכָה מֵאֵינָן תָּבוֹא וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לְוִי אָנֹכִי מִבֵּית
 לָחֶם יְהוּדָה וְאָנֹכִי הֵלֶךְ לְגוֹר בְּאֶשֶׁר אֶמְצָא: י וַיֹּאמְרוּ לוֹ מִיכָה שָׁבָה עִמָּדִי וְהָיָה־לִּי לְאָב וּלְכֹהֵן וְאָנֹכִי
 אֶתֶּן־לְךָ עֶשְׂרֵת כֶּסֶף לַיָּמִים וְעַרְךָ בְּגָדִים וּמְחִיתֶךָ וַיֵּלֶךְ הַלְוִי:

דברי חז"ל

מפני מה לא מנו את מיכה עם אותם שאין להם חלק לעוה"ב? מפני שפתו מצויה לעוברים ושבים.

...תניא רבי נתן אומר מגרב לשילה שלשה מילין והיה עשן של מערכה ועשן פסלו של מיכה מעורבין
 זה בזה בקשו מלאכי השרת לדחפו אמר להם הקב"ה הניחו לו פתו מצויה לעוברים ושבים וילקוט
 שמעוני פרק יז סימן עב)

ויהי נער מבית לחם יהודה ממשפחת יהודה והוא לוי: ממשפחת יהודה אלמא מיהודה קאתי, והוא לוי
 אלמא מלוי קאתי, דאבוה מלוי ואמיה מיהודה, וקרי ליה משפחה, דמשפחת אם קרויה משפחה. אי
 נמי מתוך שעשה מעשה מנשה דקאתי מיהודה קרי ליה ממשפחת יהודה, דכתיב ויהונתן בן גרשום בן
 מנשה הוא ובניו היו כהנים לשבט הדני עד יום גלות הארץ, וכי בן מנשה הוא והלא בן משה הוא
 דכתיב ובני משה גרשום ואליעזר, אלא מתוך שעשה מעשה מנשה תלאו הכתוב במנשה. דאמר ר' יוחנן
 משום ר"ש בן יוחאי מכאן שתולים הקלקלה במקולקל (שם)

ספר שופטים – פרק יח

סיכום הפרק

1. חמשה מבני דן בקשו נחלה כי עוד לא נפלה להם נחלתם
2. אבים לבית מיכה ושואלים מהלוי האם ה' יצליח דרכם, ומשיב שיצליחו
3. האנשים מרגלים את ליש ורואים שנוח לכובשה
4. שש מאות חילים מאנשי דן יוצאים לכבוש את ליש
5. בדרכם הולכים לבית מיכה וגונבים משם הפסל וכל אשר שם, ולוקחים הכהן איתם
6. מיכה רודף אחריהם, אבל מאיימים עליו שיעזבם, וחוזר לביתו
7. בני דן שורפים את העיר ליש, בונים אותה מחדש וקוראים לה דן
8. פסל מיכה נשאר עם בני דן, ויהונתן בן גרשון מכהן לו

דברי הנביא

ב וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי־דָן מִמִּשְׁפַּחְתָּם חֲמִשָּׁה אַנְשִׁים מִקְצוֹתֵם אַנְשִׁים בְּנֵי־חֵיל מִצָּרְעָה וּמֵאֶשְׁתָּאֵל לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ וְלַחְקֹרָה וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם לָכוּ חִקְרוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיָּבֵאוּ הַרְאָפְרַיִם עַד־בֵּית מִיכָה וַיְלִינוּ שָׁם: ג הִמָּה עִם־בְּנֵי מִיכָה וְהִמָּה הִלְכִירוּ אֶת־קוֹל הַנֶּעֶר הַלְוִי וַיִּסְוּרוּ שָׁם וַיֹּאמְרוּ לוֹ מִי־הִבִּיאָךְ הַלֵּם וּמָה־אַתָּה עֹשֶׂה בָּזֶה וּמָה־לָּךְ פֶּה: ד וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם כֵּן וְכֵן עָשָׂה לִי מִיכָה וַיִּשְׁכַּלְנִי וַאֲהִילֹו לְכַהֵן:

דברי חז"ל

מי הביאך הלום ומה אתה עושה בזה ומה לך פה: אמרו לו לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה (שמות ג:ה) אל תקרב הלום, לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה (שם ד:ב) מה זה בידך, לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה (דברים ה:כח) ואתה פה עמוד עמדי, תעשה כהן לע"ז? אמר להן כך מקובלני מבית אבי אבא לעולם ישכיר אדם עצמו לע"ז ואל יצטרך לבריות והוא סבר לע"ז ממש, ולא היא, אלא ע"ז עבודה שזרה לו, כדאמר ליה רב לרב כהנא נטוש נבילתא בשוקא ושקול אגרא ולא תימא גברא רבא אנא וזילא בי מילתא. כיון שראה דוד שממון חביב עליו ביותר מינהו על האוצרות שנא' ושבואל בן גרשם בן מנשה נגיד על האוצרות, וכי שבואל שמו והלא יהונתן שמו, א"ר יוחנן ששב לא-ל בכל לבו (ב"ב ק:).

כז העיר שרפו באש: אפשר כי היתה מלאה גלולים ולפיכך שרפוה, ואף על פי שהם הקימו הפסל להם, היתה כוונתם לשמים, ואף על פי כן היו חוטאים לה' כי כן כתיב (שמות כ:כ) לא תעשון אתי אלהי כסף וגו' כלומר אתי אע"פ שתהיה כוונתכם לעבודתי (רד"ק)

ספר שופטים – פרק יט

סיכום הפרק

1. פילגש של איש לוי אחד חוזרת לבית אביה, והוא הולך לבית חמיו להשביה, ונעכב שם חמשה ימים
2. בחזרה לביתו בהר אפרים, באים ללון בגבעה בארץ בנימין, ולא מוצאים ממקום ללון
3. איש זקן, שגם הוא היה מהר אפרים, מזמין אותם לביתו
4. אנשי העיר באים ולוחצים על האיש הזקן להוציא את האורח כדי להרגו
5. האיש הזקן מסרב להוציאו, ומציע להם בתו והפילגש במקומו
6. מוציאים להם הפילגש, ומתעוללים בה עד שמתה
7. בעלה מנתחה לשנים עשר נתחים ושולח הנתחים לכל השבטים

דברי הנביא

כֹּז וַיִּקַּם אֲדֹנָיָה בַּבֶּקֶר וַיִּפְתַּח דְּלֹתָיו הַבַּיִת וַיֵּצֵא לְלֶכֶת לְדַרְכּוֹ וְהִנֵּה הָאִשָּׁה פִּילְגֶשֶׁת נֹפֶלֶת פְּתַח הַבַּיִת וַיִּדְיָה עַל-הַסּוֹף: כַּח וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ קוּמִי וְנִלְכְּה וְאֵין עִנָּה וַיִּקְהָה עַל-הַחֲמוֹר וַיִּקַּם הָאִישׁ וַיִּלְךְ לְמִקְוֹ: כֹּט וַיָּבֵא אֶל-בֵּיתוֹ וַיִּקַּח אֶת-הַמַּאֲכָלֹת וַיַּחֲזֵק בְּפִילְגֶשֶׁת וַיִּנְתְּחָהּ לְעֶצְמוֹתָהּ לְשָׁנָיִם עֶשֶׂר נִתְחִים וַיִּשְׁלַחָהּ בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל: ל וְהָיָה כָּל-הָרְאָה וַאֲמַר לֹא-נִהְיִתָּה וְלֹא-נִרְאִתָּה כְּזֹאת לְמֵימֹם עַלֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָה מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה שִׁימוּ-לָכֶם עָלֶיהָ עֲצוֹ וַדְּבֵרוּ:

דברי חז"ל

לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו שהרי פילגש בגבעה הטיל עליה בעלה אימה יתירה והפילה כמה רבבות מישראל. אמר רב יהודה אמר רב כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו סוף הוא בא לידי שלש עבירות גילוי עריות ושפיכות דמים וחילול שבת. אמר רבה בר בר חנה הא דאמרי רבנן שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עשרתם ערבתם הדליקו את הנר, צריך למימרינהו בניחותא כי היכי דליקבלו מיניה (גיטין ו-ז).

ספר שופטים – פרק יט

פרק יט - דף 2

השוואת מעשה גבעה ומעשה סדום

כ ויאמר האיש הזקן שלום לך רק כל מחסורך עלי רק ברחוב אל תלך: כא ויביאהו לביתו ויבול [ויבול] לחמורים וירחצו רגליהם ויאכלו וישתו: כב המה מיטיבים את לבם והנה אנשי העיר אנשי בני בלעל נסבו את הבית מתדפקים על הדלת ויאמרו אל האיש בעל הבית הזקן לאמור הוצא את האיש אשר בא אל ביתך ונדענו: כג ויצא אליהם האיש בעל הבית ויאמר אליהם אל אחי אל תרעו נא אחרי אשר בא האיש הזה אל ביתי אל תעשו את הנבלה הזאת: כד הנה בתי הבתולה ופילגשהו אוציאה נא אותם וענו אותם ועשו להם הטוב בעיניכם ולאיש הזה לא תעשו דבר הנבלה הזאת:

א ויבאו שני המלאכים סדמה בערב ולוט ישב בשער סדום וירא לוט ויקם לקראתם וישתחו אפים ארצה: ב ויאמר הנה נא אדני סורו נא אל בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם והשכמתם והלכתם לדרככם ויאמרו לא כי ברחוב נליו: ג ויפצרו בם מאד ויסרו אלו ויבאו אל ביתו ויעש להם משתה ומצות אפה ויאכלו: ד טרם ישכבו ואנשי העיר אנשי סדום נסבו על הבית מנער ועד זקן כל העם מקצה: ה ויקראו אל לוט ויאמרו לו איך האנשים אשר באו אליך הלילה הוציאים אלינו ונדעה אתם: ו ויצא אליהם לוט הפתחה והדלת סגר אחריו: ז ויאמר אל נא אחי תרעו: ח הנה נא לי שתי בנות אשר לא ידעו איש אוציאה נא אתהן אליכם ועשו להן כטוב בעיניכם רק לאנשים האל תעשו דבר כיעל-כן באו בצל קרתי: ט ויאמרו גש-הלאה ויאמרו האחד בא לגור וישפט שפוט עתה נרע לך מהם ויפצרו באיש בלוט מאד ויגשו לשבר הדלת: י וישלחו האנשים את ידם ויביאו את לוט אליהם הביתה ואת הדלת סגרו: יא ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסנוורים מקטן ועד גדול וילאו למצא הפתח:

ספר שופטים – פרק כ

סיכום הפרק

1. ארבע מאות אלף חיילים מכל שבטי ישראל נאספים במצפה למלחמה נגד אנשי גבעה ובנימין.
2. בני"י מבקשים מבני בנימין שימסרו להם החוטאים, ובני בנימין מסרבים.
3. בני בנימין אוספים עשרים וששה אלף ושבע מאות חיילים ללחום נגד בני"י.
4. בני"י עולים לבית אל ושואלים בה, ומשיב להם שיעלו בני יהודה ראשונה נגד בנימין.
5. בקרב הראשון נהרגים עשרים ושנים אלף מבני"י.
6. שוב שואלים מה' האם להמשיך לתקוף את בנימין, וה' משיב שיעלו.
7. בקרב השני נהרגים שמונה עשר אלף חיילים מבני"י.
8. בני"י חוזרים לבית אל, בוכים, צמים ומעלים קרבנות, פנחס שואל מאת ה' האם יצליחו במלחמה, וה' משיב שיעלו ויצליחו.
9. בקרב השלישי אורבים לבני בנימין, שורפים את העיר גבעה, ומצליחים לנצח ולהרוג עשרים וחמש אלף ומאה איש, וגם מחריבים ערי בנימין ורק נשארו שש מאות אנשים מבנימין.

דברי הנביא

כג וַיַּעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּבְכּוּ לִפְנֵי־יְהוָה עַד־הָעֶרֶב וַיִּשְׁאַלוּ בִּי־הוָה לֵאמֹר הַאֲוֹסִיף לְגִשְׁתִּי לְמַלְחָמָה עִם־בְּנֵי בְנִימִן אֲחִי וַיֹּאמֶר יְהוָה עָלוּ אֵלָיו: כד וַיִּקְרְבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי בְנִימִן בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי: כה וַיֵּצֵא בְנִימִן לְקִרְאָתָם מִן־הַגְּבֻעָה בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיִּשְׁחִיתוּ בְּבֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד שְׁמוֹנֶת עָשָׂר אֶלְפֵי אִישׁ אַרְצָה כָּל־אַלֶּה שְׁלֹפֵי חָרֵב: כו וַיַּעֲלוּ כָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכָל־הָעָם וַיָּבֹאוּ בֵּית־אֵל וַיִּבְכּוּ וַיֵּשְׁבוּ שָׁם לִפְנֵי יְהוָה וַיִּצְוּמוּ בַּיּוֹם הַהוּא עַד־הָעֶרֶב וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת וַשְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה: כז וַיִּשְׁאַלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בִּי־הוָה וְשֵׁם אֲרוֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים בַּיָּמִים הָהֵם: כח וּפִינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן עֹמֵד לִפְנֵי בַּיָּמִים הָהֵם לֵאמֹר הַאֲוֹסִף עוֹד לְצִאת לְמַלְחָמָה עִם־בְּנֵי־בְנִימִן אֲחִי אִם־אֶחָדֶל וַיֹּאמֶר יְהוָה עָלוּ כִּי מָחָר אֶתְנַנּוּ בַּיָּדָי:

דברי חז"ל

בגדים שכ"ג משמש בהן משוח מלחמה נשאל בהן. תנו רבנן כיצד שואלין? השואל פניו כלפי נשאל והנשאל פניו כלפי שכינה, השואל אומר ארדוף אחרי הגדוד הזה? והנשאל אומר כה אמר ה' עלה והצלח (יומא עג.).

אמרו כי העונש הזה היה לישראל בעון פסל מיכה שהיה בימים ההם, והנה קנאו לדבר פלגש בגבעה ולא קנאו לפסל מיכה, והיה להם לקנא ולעלות עליו למלחמה ולבער הפסל מישראל כמו שבערו זאת הרעה, ולפיכך נענשו במלחמה הזאת אמר להם הקב"ה בכבודי לא מחיתם בכבוד בשר ודם מחיתם?

(רד"ק על פי בבלי סנהדרין קג:)

ספר שופטים – פרק כא

סיכום הפרק

1. בני נשבעים שאף אחד לא יתן את בתו לאנשי בנימין לאשה
2. בני בוכים לפני ה' בבית אל על שנחסר שבט אחד מישראל
3. הורגים כל אנשי יבש גלעד על שלא הצטרפו לעם במצפה
4. ארבע מאות בתולות נשארות מיבש גלעד ונותנים אותם לנשים לשש מאות בני בנימין שנשארו בסלע רימון
5. למאתיים מבני בנימין שלא נותר להם אשה משיאים עצה שיארבו בכרמים ויחטפו להם נשים מבנות שילו הבאות לרקוד בכרמים
6. בני בנימין חוזרים לבנות מחדש את ערי בנימין, וכן כל בני חזרו איש לנחלתו

דברי הנביא

כג וַיַּעֲשׂוּ-כֵן בְּנֵי בְנֵימִן וַיִּשְׁאַוּ נָשִׁים לְמִסְפָּרָם מִן-הַמְּחֻלָּלוֹת אֲשֶׁר גָּזְלוּ וַיִּלְכוּ וַיָּשׁוּבוּ אֶל-נְחֻלָּתָם וַיִּבְנוּ אֶת-הָעָרִים וַיִּשְׁבוּ בָהֶם: כד וַיִּתְהַלְכוּ מִשָּׁם בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּעֵת הַהִיא אִישׁ לְשִׁבְטוֹ וּלְמִשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּצְאוּ מִשָּׁם אִישׁ לְנְחֻלָּתוֹ: כה בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה

דברי חז"ל

אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו, כל הכלים טעונין טבילה, ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים, ומה היו אומרות? בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל ואומר תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה (תענית כו:)

בשלמא יום הכפורים משום דאית ביה סליחה ומחילה יום שניתנו בו לוחות האחרונות אלא ט"ו באב מאי היא? ... אמר רב יוסף אמר רב נחמן יום שהותר שבט בנימן לבוא בקהל שנאמר ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן בתו לבנימן לאשה מאי דרוש אמר רב ממנו ולא מבנינו (שם ל:)

רשימת מושגים

ספר שופטים

פרק א

1. ת"ר וכל זקני העיר ההיא הקרובים אל החלל ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה... ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה ועיינינו לא ראו (דברים כא) וכי על לבנו עלתה שב"ד שופכין דמים? אלא לא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לוייה.

תניא היה ר"מ אומר כופין ללוייה ששכר הלוייה אין לה שיעור שנאמר ויראו השומרים איש יוצא מן העיר וכו' וכתוב ויראם את מבוא העיר, ומה חסד עשו עמו? שכל אותה העיר הרגו לפי חרב ואותו האיש ומשפחתו שלחו.

2. וילך האיש ארץ החתים ויבן עיר ויקרא שמה לוז, תניא היא לוז שצובעין בה תכלת היא לוז שבא סנחריב ולא בלבלה נבוכדנצר ולא החריבה ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה אלא זקנים שבה בזמן שדעתן קצה עליהן יוצאין חוץ לחומה והן מתים. והלא דברים ק"ו ומה כנעני זה שלא דיבר בפיו ולא הלך ברגליו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות מי שעושה לוייה ברגליו על אחת כמה וכמה, במה הראה להם? חזקיה אמר בפיו עקם להם ר' יוחנן אמר באצבעו הראה להם. (סוטה מו:)

פרק ב

3. נמשלו הנביאים כמלאכים שכן הוא אומר במשה (במדבר כ) וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים והלא משה היה אלא מכאן שנמשלו הנביאים כמלאכים וכן הוא אומר ויעל מלאך ה' מן הגלגל אל הבוכים ויאמר אעלה אתכם ממצרים והלא פנחס היה אלא מיכן שנקראו הנביאים מלאכים (במד"ר טז)

4. בא וראה מה בין ראשונים לאחרונים שהראשונים היו מתנסיין ע"י הקב"ה שנאמר והאלקים נסה את אברהם (וירא כב), וכן אתה מוצא בדור המדבר למען ענותך לנסותך לדעת וגו' (דברים ח) אבל אחרונים נתנסו על ידי אומות העולם שנאמר ואלה הגוים אשר הניח ה' לנסות בס את ישראל (תנחומא וירא כא)

פרק ג

5. ויקם מעל הכסא: והלא דברים קל וחומר ומה עגלון מלך מואב שהוא נכרי ולא ידע אלא בכינוי עמד ישראל ושם המפורש על אחת כמה וכמה (סנהדרין ס).

6. רות וערפה בנותיו של עגלון היו... אמר לו הקב"ה אתה עמדת מכסאך לכבודי חייך הריני

מעמיד ממך בן יושב על כסא ה' שנאמר (דברי הימים א' כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך תחת

דויד אביו: (רות רבה ט:ב)

פרק ז

7. שלשה הם שברחו מן העבירה (גילוי עריות) ושתף הקב"ה שמו עמהם, ואלו הן יוסף ויעל ופלטי.

יוסף מניין? שנאמר (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו, מהו ביהוסף? זה י-ה מעיד עליו שלא נגע באשת פוטיפר. יעל מניין? שנאמר ותצא יעל לקראת סיסרא ותכסהו בשמיכה, מהו בשמיכה? ... אמר ריש לקיש חזרנו על כל המקרא ולא מצינו כלי ששמו שמיכה, ומהו שמיכה? שְׁמִי כה, שְׁמִי מעיד עליה שלא נגע בה אותו רשע. פלטי מניין? כתוב אחד אומר (ש"א כה) ושאל נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי וכתוב אחד אומר (ש"ב ג) פלטיאל, קרי ליה פלטי וקרי ליה פלטיאל? מי נסיב פלטי ומי יהיב פלטיאל? אלא מעיד אני עליו שלא נגע באשת דוד: (ויק"ר כג ז)

פרק ח

8. כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו שנאמר בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה', מאי טעמא בפרוע פרעות? משום דברכו ה', רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן אפי' יש בו שמץ של ע"ז מוחלין לו כתיב הכא בפרוע פרעות וכתוב התם (שמות לב) כי פרוע הוא, אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי ג"ע שנא' (ישעיה כו) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים, אל תיקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן,
9. מאי אמן? א"ר חנינא א-ל מלך נאמן (שבת קיט:)

10. מאי דכתיב צדקת פרזונו בישראל? צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות (פסחים פז:)

11. הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו ... והאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו (יומא כג.)

12. ר' נתן אומר ואמת ה' לעולם דגים שבים אמרוהו, כדרב הונא דאמר רב הונא ישראל שבאותו הדור (יציאת מצרים) מקטני אמנה הין, וכדרש רבה בר מרי מאי דכתיב וימרו על ים סוף? מלמד שהמרו ישראל באותה שעה ואמרו כשם שאנו עולין מצד אחד כך מצריים עולים מצד אחר! אמר לו

הקב"ה לשר של ים פלוט אותן ליבשה, אמר לפניו רבש"ע כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה וחוזר ונוטל ממנו? אמר לו אתן לך אחד ומחצה שבהן? אמר לו רבש"ע יש עבד שתובע את רבו? אמר לו נחל קישון יהא לי ערב, מיד פלט אותן ליבשה ובאו ישראל וראו אותן שנאמר וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. מאי אחד ומחצה שבהן? דאילו בפרעה כתיב שש מאות רכב בחור ואילו בסיסרא כתיב תשע מאות רכב ברזל. כי אתא סיסרא אתא עליהו בדקרי דפרזלא (רכב ברזל) הוציא הקב"ה עליהם כוכבים ממסילותם דכתיב מן שמים נלחמו הכוכבים, כיון דנחיתו כוכבי שמים עליהו אקדירו הני דקרי דפרזלא נחיתו לאקרורי למיסחי נפשייהו בנחל קישון, אמר לו הקב"ה לנחל קישון לך והשלם ערבונך מיד גרפם נחל קישון והשליכן לים שנאמר נחל קישון גרפם נחל קדומים, מאי נחל קדומים נחל שנעשה ערב מקדם, באותה שעה פתחו דגים של ים ואמרו ואמת ה' לעולם (פסחים קיח:)

פרק ו

13. ליל פסח היה אותו הלילה שנאמר איה כל נפלאותיו, היכן הם הפלאים שעשה האלקים לאבותינו בלילה הזה... אמר לו הקב"ה יש בך כח ללמד סנגוריא על ישראל, בזכותך הם נגאלים (מדרש ילמדנו)

14. אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ משום שנאמר ויקרא לו ה' שלום (שבת י:)

15. שמנה דברים התירו באותו לילה חוץ ולילה וזרות וכלי אשירה ואבני מזבח ועצי אשירה

ומוקצה ונעבד (תמורה כח--כט.)

פרק ז

16. ויצפור: ישכימו בבוקר, למען לא יראום אדם בשובם ולא יכלימום (מצודת דוד)
הירא ורך הלבב. ר' יוסי הגלילי אומר הירא מעבירות שבידו ולכך תלתה לו תורה לחזור על בית וכרם ואשה לכסות על החוזרים בשביל עבירות שבידם שלא יבינו שהם בעלי עבירה והרואהו חוזר אומר שמא בנה בית או נטע כרם או ארש אשה: (רש"י דברים כ:ח)

פרק ח

17. ולא זכרו בני" את ה': למה? שלא עשו חסד עם בית ירובעל. הוי אילו עשו חסד עם בית ירובעל זכרו את ה', הוי כל מי שעושה חסד כאילו מודה בכל הניסים שעשה הקב"ה מיום שיצאו ישראל ממצרים, וכל מי שאינו עושה חסד כאילו כופר (ילקוט שמעוני סימן סד)

18. פרשת ציצית מפני מה קבעוה? א"ר יהודה בר חביבא מפני שיש בה חמשה דברים, מצות ציצית, יציאת מצרים, עול מצות, ודעת מינים (כופרים בה'), הרהור עבירה (גילוי עריות), והרהור ע"ז - בשלמא הני תלת מפרשן, עול מצות דכתיב וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה', ציצית דכתיב ועשו להם ציצית וגו', יציאת מצרים דכתיב אשר הוצאתי וגו', אלא דעת מינים הרהור עבירה והרהור ע"ז מנלן? דתניא אחרי לבבכם זו מינות וכן הוא אומר אמר נבל בלבו אין אלהים, אחרי עיניכם זה הרהור עבירה שנאמר ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני, אתם זונים זה הרהור ע"ז וכן הוא אומר ויזנו אחרי הבעלים: (ברכות יב:)

פרק ט

19. זהו שאמר הכתוב (משלי כז:י) טוב שכן קרוב מאח רחוק טוב היה אבימלך מלך פלשתים שהרבה כבוד לאברהם שנאמר (בראשית כ"טו) הנה ארצי לפניך, מאבימלך בן ירובעל שהרג את אחיו, אמר לו הקב"ה לאבימלך רשע אתה הרגת שבעים איש על אבן אחת אף אתה ותשלך אשה אחת פלח רכב. ושלמה אמר (משלי כו:כז) כורה שחת בה יפול וגלל אבן אליו תשוב.

20. המשמח אלקים ואנשים: מכאן סמכו רז"ל שאין אומרים שירה אלא על היין (שאין אומרים כלום שיר של קרבן במקדש אלא על היין כשמנסכין נסכי מזבח - רש"י) שנאמר המשמח אלקים (ברכות לה:)

21. ויונתן תרגם דמיניה מנסכין קדם ה' וביה חדן רברבן (שממנו מנסכין קודם ה', ובו שמחים אנשים חשובים) הרחיק יונתן ע"ה השמחה מהבורא יתעלה כמו שהרחיק כל שאר התארים ממנו כי אין לפניו לא שמחה ולא עצבון ומה שנאמר בו מהם על דרך משל כי דברה תורה כלשון בני אדם... ומה שתרגם אנשים רברביא ר"ל כי היין משמח האנשים הגדולים והחכמים ותיטיב דעתם בו כמו שאמרו רז"ל חמרא וריחני פקחין אבל האנשים הפחותים ישתכרו בו ותשתבש דעתם בו (רד"ק)

פרק י

22. ויעזבו את ה' ולא עבדוהו: ממשמע שנאמר ויעזבו את ה' איני יודע שלא עבדוהו? ומה ת"ל ולא עבדוהו? א"ר אלעזר אמר הקב"ה אפילו כתורמוס הזה (מין קטנית עגול... וכוא מר מאוד עד ששולקין אותו שבע פעמים ונעשה מתוק וטוב - רש"י) ששולקין אותו שבע פעמים ואוכלין אותו בקנוח סעודה לא עשאוני בני... (דכתיבי שבעה ע"ז צהאי קרא ולצסוף ויעזבו את ה', כתורמוס הזכ לאחר שכתריח את צעליו שבע פעמים הוא חוזר למוטב וכן כטריחו את צוראן להציא עליהן פורעניות ולהכעיסו שבעה פעמים אלא חזרו זבן - רש"י). תנא משמיה דרבי מאיר מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין. תנא דבי ר' ישמעאל מימינו אש דת למו (דברים לג:ב)... דתיהם של אלו אש שאלמלא לא נתנה תורה לישראל אין כל אומה

ולשון יכולין לעמוד בפניהם והיינו דאמר ר"ש בן לקיש ג' עזין הן ישראל באומות כלב בחיות תרנגול בעופות. (ביצה כה.)

פרק יא

23. שלשה שאלו שלא כהוגן, לשנים השיבוהו כהוגן לאחד השיבוהו שלא כהוגן, ואלו הן: אליעזר עבד

אברהם ושאל בן קיש ויפתח הגלעדי. אליעזר עבד אברהם דכתיב (בראשית כד:יד) והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך וגו' יכול אפי' חגרת אפי' סומא, השיבו כהוגן ונזדמנה לו רבקה. שאל בן קיש דכתיב (ש"א יז:כה) והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך עושר גדול ואת בתו יתן לו יכול אפי' עבד אפילו ממזר השיבו כהוגן ונזדמן לו דוד. יפתח הגלעדי דכתיב והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי וגו' יכול אפילו דבר טמא השיבו שלא כהוגן נזדמנה לו בתו, והיינו דקאמר להו נביא לישראל (ירמיה ח:כב) הצרי אין בגלעד אם רופא אין שם. וכתוב (שם ז:לא) אשר לא צויתי ולא דברתי ולא עלתה על לבי, אשר לא צויתי זה בנו של מישע מלך מואב שנאמר (מ"ב ג:כז) ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ויעלהו עולה, ולא דברתי זה יפתח, ולא עלתה על לבי זה יצחק בן אברהם. אמר רבי ברכיה אף כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן והקדוש ברוך הוא השיבה כהוגן, שנא' (הושע ו:ג) ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו ויבוא כגשם לנו אמר לה הקב"ה בתי את שואלת דבר שפעמים מתבקש ופעמים אינו מתבקש אבל אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם שנאמר (שם יד:ו) אהיה כטל לישראל (תענית ד.).

24. הצרי אין בגלעד אם רופא אין שם: ולא היה שם פנחס שיתיר לו את נדרו? אלא פנחס אמר הוא צריך לי ואני אלך אצלו? יפתח אמר אני ראש קציני ישראל ואני אלך אצלו? בין דין לדין אבדה הנערה... ושניהם נענשו בדמיה יפתח מת בנשילת אברים... פנחס נטלה הימנו רוח הקדש (ילקוט שמעוני סי' סח)

פרק יב

25. וא"ר יצחק אותו היום שבאת רות המואביה לארץ ישראל מתה אשתו של בעז (ולאשמועינן חתא שחק"ה מקדים רפואה למכה ויש לו לאדם לזטוח צחק"ה - רש"י), והיינו דאמרי אינשי עד דלא שכיב שיכבא קיימא מנו בייתה (קודם שימות המת עומד ומזומן כבר הממונה על ציתו ועומד צמקומו - רש"י). אמר רבה בר רב הונא אמר רב אבצן זה בעז, מאי קמ"ל? כי אידך דרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא אמר רב מאה ועשרים משתאות עשה בעז לבניו שנאמר ויהי לו שלשים בנים ושלשים בנות שלח החוצה ושלשים בנות הביא לבניו מן החוץ וישפט את ישראל

שבע שנים, ובכל אחת ואחת עשה שני משתאות אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו, ובכולן לא זימן את מנוח אמר כודנא עקרה במאי פרעא לי (פרדה עקרה - אין לו זנים שיזמין לו לסטודתן - רש"י), וכולן מתו בחייו, והיינו דאמרי אינשי בחייד דילדת שיתין שיתין למה לך? (זחייד דילדת שיתין. שסופן למות: למה לך. מה זלע זליתן - רש"י) איכפל ואוליד חד דמשיתין זרין (וכיינו עוזד שכוליד זועז מרות וילא ממנו דוד מלך ישראל - רש"י)

פרק יג

26. הוא יחל להושיע את ישראל: אמר רבי חמא ברבי חנינא הוחל שבועתו של אבימלך (זטלה, לשון לא יחל דזרו (זמדזר לג) לפי שהם עזרו על השצועה תחילה - רש"י) דכתיב (בראשית כא:כג) אם תשקר לי ולניני ולנכדי (סוטה י).

27. ותחל רוח ה': א"ר חמא בר' חנינא חלתה נבואתו של יעקב אבינו דכתיב (בראשית מטי:ז) יהי דן נחש עלי דרך (שם ט).

28. לפעמו במחנה דן: א"ר יצחק דבי רבי אמי מלמד שהיתה שכינה מקשקשת לפניו כזוג (ללותו זאשר הולך - רש"י) כתיב הכא לפעמו במחנה דן וכתוב התם פעמון ורימון (שם שם)

29. ויאמר מלאך ה' אל מנוח אם תעצרני לא אוכל בלחמך: אמר לו המלאך אין דרך נביאי ה' לקבל שכר על נבואתם, בנביאי שקר מהו אומר (יחזקאל יג:יט) ותחללנה אותי אל עמי בשעלי שעורים ופתותי לחם להמית וגו', אבל בנביאי אמת מהו אומר (מ"ב ה:טז) ויאמר חי ה' אשר עמדתי לפניו אם אקח (במדב"ר ז)

פרק יד

30. וירד שמשון תמנתה וכתוב (בראשית לח:יג) הנה חמיך עולה תמנתה א"ר אלעזר שמשון שנתגנה בה כתיב ביה ירידה יהודה שנתעלה בה כתיב ביה עליה (סוטה י).

31. תנו רבנן שמשון בעיניו מרד שנאמר ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני לפיכך נקרו פלשתים את עיניו שנאמר ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עינו. איני והכתיב ואביו ואמו לא ידעו כי מה' הוא, כי אזל מיהא בתר ישרותיה אזל (סוטה ט).

32. מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מה' אשה לאיש מן התורה דכתיב (בראשית כד:ג) ויען לבן

ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר, מן הנביאים דכתיב ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא מן הכתובים

דכתיב (משלי יט:יד) בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת (מועד קטן יח:)

פרק טו

33. סיעות בני אדם שהיו מהלכין בדרך פגעו להן גוים ואמרו תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותו ואם לאו הרי אנו הורגים את כולכם, אפילו כולן נהרגים לא ימסרו נפש אחת מישראל, ייחדו להם אחד, כגון שבע בן בכרי (עיין שמואל ב פרק כ), ימסרו אותו ואל ייהרגו. א"ר שמעון בן לקיש והוא שיהא חייב מיתה כשבע בן בכרי, ור' יוחנן אמר אעפ"י שאינו חייב מיתה כשבע בן

בכרי. (ירושלמי תרומות פ"ח ה"ד)

פרק טז

34. תניא רבי אומר תחילת קלקולו בעזה לפיכך לקה בעזה תחילת קלקולו בעזה דכתיב וילך שמשון עזתה וירא שם אשה זונה וגו' לפיכך לקה בעזה דכתיב ויורידו אותו עזתה והכתיב (פרק יד) וירד שמשון תמנתה תחלת קלקולו מיהא בעזה היה (דכתיב דתמנת לאו קילקול הוא כולי האי שלקחה לו לאשה ולא צא עליה צזנות - רש"י) (סוטה ט:)

35. ותרא דלילה כי הגיד לה את כל לבו: מנא ידעה? ...אביי אמר ידעה בו באותו צדיק דלא מפיק שם שמים לבטלה כיון דאמר נזיר א-להים אני אמרה השתא ודאי קושטא קאמר (שם)

36. זכרני נא וחזקני נא אך הפעם הזה וכו': אמר רב אמר שמשון לפני הקב"ה רבש"ע זכור לי עשרים שנה ששפטתי את ישראל ולא אמרתי לא' מהם העבר לי מקל ממקום למקום (שם י.)

פרק יז

37. מפני מה לא מנו את מיכה עם אותם שאין להם חלק לעוה"ב? מפני שפתו מצויה לעוברים ושבים.

...תניא רבי נתן אומר מגרב לשילה שלשה מילין והיה עשן של מערכה ועשן פסלו של מיכה מעורבין

זה בזה בקשו מלאכי השרת לדחפו אמר להם הקב"ה הניחו לו פתו מצויה לעוברים ושבים (ילקוט

שמעוני פרק יז סימן עב)

38. ויהי נער מבית לחם יהודה ממשפחת יהודה והוא לוי: ממשפחת יהודה אלמא מיהודה קאתי, והוא לוי אלמא מלוי קאתי, דאבוה מלוי ואמיה מיהודה, וקרי ליה משפחה, דמשפחת אם קרויה משפחה. אי נמי מתוך שעשה מעשה מנשה דקאתי מיהודה קרי ליה ממשפחת יהודה, דכתיב ויהונתן בן גרשום בן

מנשה הוא ובניו היו כהנים לשבט הדני עד יום גלות הארץ, וכי בן מנשה הוא והלא בן משה הוא דכתיב ובני משה גרשום ואליעזר, אלא מתוך שעשה מעשה מנשה תלאו הכתוב במנשה. דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי מכאן שתולים הקלקלה במקולקל (שם)

פרק יח

39. מי הביאך הלום ומה אתה עושה בזה ומה לך פה: אמרו לו לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה (שמות ג:ה) אל תקרב הלום, לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה (שם ד:ב) מה זה בידך, לאו ממשה קא אתית דכתיב ביה (דברים ה:כח) ואתה פה עמוד עמדי, תעשה כהן לע"ז? אמר להן כך מקובלני מבית אבי אבא לעולם ישכיר אדם עצמו לע"ז ואל יצטרך לבריות והוא סבר לע"ז ממש, ולא היא, אלא ע"ז עבודה שזרה לו, כדאמר ליה רב לרב כהנא נטוש נבילתא בשוקא ושקול אגרא ולא תימא גברא רבא אנא וזילא בי מילתא. כיון שראה דוד שממון חביב עליו ביותר מינהו על האוצרות שנא' ושבואל בן גרשם בן מנשה נגיד על האוצרות, וכי שבואל שמו והלא יהונתן שמו, א"ר יוחנן ששב לא-ל בכל לבו (ב"ב ק:)

40. העיר שרפו באש: אפשר כי היתה מלאה גלולים ולפיכך שרפוה, ואף על פי שהם הקימו הפסל להם, היתה כוונתם לשמים, ואף על פי כן היו חוטאים לה' כי כן כתיב (שמות כ:כ) לא תעשון אתי אלהי כסף וגו' כלומר אתי אע"פ שתהיה כוונתכם לעבודתי (רד"ק)

פרק יט

41. לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו שהרי פילגש בגבעה הטיל עליה בעלה אימה יתירה והפילה כמה רבבות מישראל. אמר רב יהודה אמר רב כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו סוף הוא בא לידי שלש עבירות גילוי עריות ושפיכות דמים וחילול שבת. אמר רבה בר בר חנה הא דאמרי רבנן שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עשרתם ערבתם הדליקו את הנר, צריך למימרניהו בניחותא כי היכי דליקבלו מיניה (גיטין ו:ז).

פרק כ

42. בגדים שכ"ג משמש בהן משוח מלחמה נשאל בהן. תנו רבנן כיצד שואלין? השואל פניו כלפי נשאל והנשאל פניו כלפי שכינה, השואל אומר ארדוף אחרי הגדוד הזה? והנשאל אומר כה אמר ה' עלה והצלח (יומא עג:).

43. אמרו כי העונש הזה היה לישראל בעון פסל מיכה שהיה בימים ההם, והנה קנאו לדבר פלגש בגבעה ולא קנאו לפסל מיכה, והיה להם לקנא ולעלות עליו למלחמה ולבער הפסל מישראל כמו שבערו זאת הרעה, ולפיכך נענשו במלחמה הזאת אמר להם הקב"ה בכבודי לא מחיתם בכבוד בשר ודם מחיתם? (רד"ק על פי בבלי סנהדרין קג:)

פרק כא

44. אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו, כל הכלים טעונין טבילה, ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים, ומה היו אומרות? בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל ואומר תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה (תענית כו:)

בשלמא יום הכפורים משום דאית ביה סליחה ומחילה יום שניתנו בו לוחות האחרונות אלא ט"ו באב מאי היא? ... אמר רב יוסף אמר רב נחמן יום שהותר שבט בנימן לבוא בקהל שנאמר ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן בתו לבנימן לאשה מאי דרוש אמר רב ממנו ולא מבנינו (שם ל:)